

Sentral beredskapsstøtte for vannverk – Hvilken nytte har vi av det? Synspunkter på behovet for en sentral beredskaps- støtteenhet fra Vann- og avløpsetaten i Oslo kommune

Av Sigurd Grande

Sigurd Grande er sivilingeniør fra 1982, BI Master of Management fra 1999 og har hatt flere stillinger innen kommunalteknisk virksomhet i offentlig og privat sektor. Han er nå avdelingsdirektør i Vann- og avløpsetaten i Oslo kommune (VAV), leder avdeling drift og vedlikehold og er etatens beredskapsleder. Han har arbeidet i VAV siden 2006.

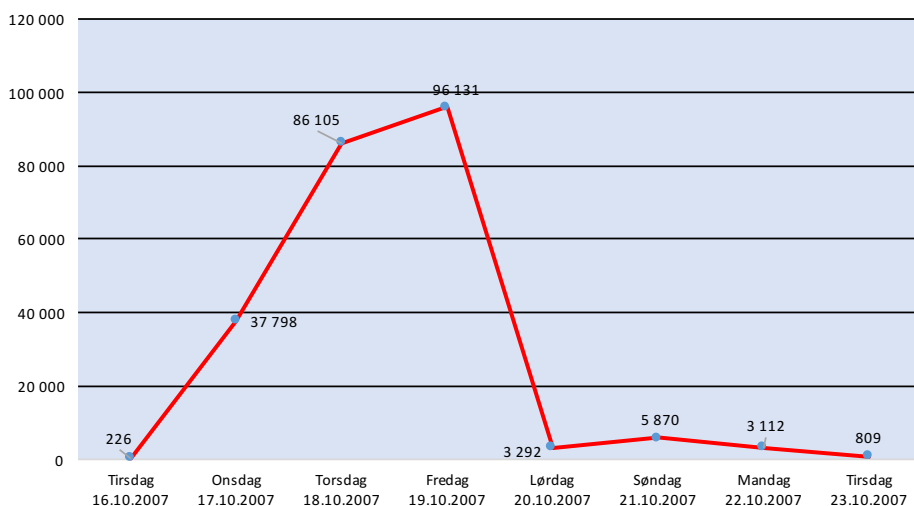
Artikkel basert innlegg på fagtreff i Norsk vannforening 29. februar 2016.

Introduksjon

Oslos to vannverk forsyner 13 % av landets befolkning i kommunene Oslo og Ski. VAV er en stor organisasjon med mye ressurser og kompetanse. Samtidig kan hendelser i Oslos vannforsy-

ning gi betydelige konsekvenser dersom noe går galt, og det kan bli mye oppmerksomhet i media og fra andre.

Oslo vannforsyning har opplevet flere situasjoner de senere år som har ført til iverksetting av etatens beredskapsplan. Den mest alvorlige hendelsen fant sted i oktober 2007, hvor det ble besluttet å anbefale Oslos innbyggere og

Figur 1. Antall oppslag på VAV internettsider tirsdag under parasitthendelsen 16. oktober til tirsdag 23. oktober 2007.

næringsliv å koke vannet vann til drikke, mat og tannpuss i 5 døgn. Bakgrunnen var at det var funnet parasitter i ledningsnett. Tiltaket rammet 480 000 innbyggere og næringsliv i Oset-sonen i Oslo. Dette er nok den hendelsen som har fått mest mediaoppmærksomhet i VAVs historie.

Det ble ikke rapportert om syke som følge av vannkvaliteten under eller etter hendelsen i

2007. I ettertid er hendelsen blitt benyttet til læring og forbedring av beredskapen, og det erkjennes at beredskap er en viktig kjernelevransen fra etaten. Oslo er også heldig stilt som har meget god tilgang til kompetanse i eget hus og lett tilgang på bistand fra aktuelle fagmyndigheter i beredskapssituasjoner.

I Oslo tenker vi oss en beredskapshendelse inndelt i fire faser:

Oppstartsfase	Hendelsen er nettopp blitt kjent, beredskapsledelsen er kommet sammen og jobber med å få oversikt og ta beslutninger. Organisasjonen er ennå ikke fullt informert eller på plass.
Informasjonsfase	Når hendelsen blir offentliggjort og de første reaksjonene, spørsmål og rapporteringskrav fra omgivelsene kommer, herunder media, kunder, overordnet ledelse og annet styringsverk.
Driftsfase	Når hendelsen er kommunisert, den verste informasjonspågangen har lagt seg, og organisasjonen er omstilt og bygget opp for å jobbe fullt med hendelsen.
Avslutnings-/normaliseringsfase	Når beslutning om å gå tilbake til normal situasjonen er tatt og gjennomføres.

I det følgende drøfter vi ut fra vår erfaring hvordan vi tror en sentral beredskapsstøtteenhet kan bistå norske vannverkseiere.

Oppstartsfasen

I oppstartsfasen kan kommunens vaktleder ha nytte av å få umiddelbar kontakt med noen fagkolleger for å drøfte den aktuelle situasjonen, samtidig med at kommunens beredskapsorganisasjon innkalles og bygges opp.

Etter vår erfaring er det meget nyttig å raskt få kontakt med personell med kompetanse på vannkvalitet og helsefaglige spørsmål. I VAV har vi god tilgang på egen kompetanse på vannkvalitet, samt medisinsk faglig personell fra Helse-etaten. Vi har imidlertid hatt stor nytte av å få supplert vår beredskapsstab med kompetent personell fra Mattilsynet og Folkehelsa. Det er en krevende situasjon å ta stilling til tiltak i vannforsyningen for tusenvis av mennesker og god og bred faglig støtte fra denne typen personell er meget verdifullt. Ikke minst bidrar støtte fra en beredskapsstøtteenhet til å gi beredskapsledelsens beslutning legitimitet. Man får drøftet konsekvenser av ulike beslutningsalternativer og

avveid ulike forhold, og sett hendelsen i et samfunnsmedisinperspektiv.

I vår situasjon ved oppstart av kokehendelsen i 2007 fikk vi også en direkte avklaring med myndighetsorganer. Det førte til at vi mente vi hadde en godt avveid og trygg beslutning da vi gikk ut til Oslos befolkning med anbefaling om å koke vannet.

Informasjonsfasen

Mediaarbeidet ved hendelser bør ikke undervurderes, og vil kunne ta for mye av ledelsens fokus dersom man ikke har dedikerte ressurser og kan styre arbeidet. Ved kokeanbefalingen i 2007 opplevde vi et voldsomt medietrykk, trolig fordi Oslos er landets hovedstad og de største mediene holder til her. I Oslo har vi bra tilgang til medarbeidere med informasjonsfaglig bakgrunn, men det er mange kommuner som har små ressurser på dette området. Jeg vil tro at fagfolk som har erfaring fra kommunikasjon mot media ved hendelser i en sentral beredskapsstøtteenhet kan gi god bistand. Det er viktig at en del av ledelsen og fagmedarbeiderne i det berørte vannverket skjermes fra media-arbeidet slik at de får arbeidsro

og kan konsentrere seg om selve hendelsen og tiltak.

En erfaring er også at under beredskapshendelser med mye mediaoppmerksomhet kommer det gjerne personer på banen med spesielle løsninger på problemet eller andre «sære» innspill. Disse kan ha lett få store oppslag i media og skape nye informasjonsutfordringer. Her kan det være veldig nytte med støtte fra eksterne eksperter fra beredskapsenheten, som kan bistå med å korrigere i media.

Driftsfasen

I driftsfasen vil gjerne presset fra media ha roet seg. Imidlertid vil mange i den berørte organisasjonen ha jobbet mye og kan trenge avløsning. Her kan en sentral beredskapsstøtteenhet bidra med fagfolk som kan komme inn og avløse de som har stått i front i første fase. Trolig er dette mest aktuelt for mindre kommuner med små egne ressurser.

Avslutnings-/normaliseringsfase

Det er en utfordring å kommunisere når hendelsen er over og man er tilbake til en normal situa-

sjon. Hvordan skape tillit til at vannet nå er trygt? I VAV hadde vi i 2007 stor nytte av en betenkning fra Folkehelse knyttet til vår konkrete situasjon. Vi vil tro at eksterne eksperter fra beredskapsenheten kan være en god støtte for det lokale vannverket for å skape troverdighet for at situasjonen nå er normal.

Oppsummering

En sentral beredskapsstøtteenhet bør kunne tilby ressurser og kompetanse innen:

- Vannprøvetaking, vannanalyser, tolkning og drøfting av prøveresultater
- Helse, samfunnsmedisin
- Myndighetsstøtte
- Mediestøtte, organisere og tilrettelegge, overvåke
- Bistand til å håndtere særskilte innspill fra folk som vil utnytte situasjonen for å fremme egne interesser
- Tverrfaglig kompetanse for å drøfte veien mot normalisering